

Oversigt over Plantesygdomme.

246. — Vintermaanederne og April 1941.

Der er for Vintermaanederne og April indkommet Beretninger fra 65 Medarbejdere; endvidere er der i Maanederne Januar—April besvaret 589 Forespørgsler.

KORN.

Vintersæden har som Helhed overvintret langt bedre end i Fjor. Men da der ikke i April er indtruffet gunstige Vækstbetingelser, er det forstaaeligt, at man med sidste Vinter i Erindring er noget tilbageholdende med Hensyn til at skønne over Vintersædens Overvintring og dermed Betingelserne for dens Udvikling i den nærmeste Fremtid.

Rugens Overvintring synes at være god alle Vegne, hvor der er saaet rettidigt. Hvor Saaningen er sket sent, som efter Roer og Kartofler, ses mange svage Marker (S. Nørlund Christensen, Aulum; Sv. Svendsen, Tylstrup), der først sent er kommet i Vækst og ofte er ret tynde (J. Hansen, Grindsted). Rugen har ogsaa lidt en Del, hvor der i Pletter har staaet Smeltevand i lang Tid (O. K. Toudal, Sønderholm; K. Bank, Ulfborg). Væksten kom sent i Gang, og Rugen var langtfra at kunne dække en Krage ved Majdag.

Hvedens Overvintring har ikke været saa god som Rugens, og i 46 Beretninger skrives næsten i dem alle om daarligt overvintrede Marker, omend Skaden ikke kommer i Nærheden af sidste Vinters Ødelæggelser, men der gøres tillige opmærksom paa, at Overvintringen endnu ikke lader sig endeligt bedømme, fordi Hvedens Vækst stadigt er langt tilbage paa Grund af de ugunstige Vejrforhold i Marts-April.

Fra mange Egne skrives, at Hveden har taget betydelig Skade, og hel eller delvis Omsaaning bliver nødvendig i mange Marker (M. Greve, Roskilde; Peter Ørndrup, Skive; Kr. Knudsen, Vig), som paa Steder anslaaes til at udgøre ca. 10 % af det samlede Hvedeareal (Johs. Johansen, Store Heddinge). Skaden angives at være størst paa Humusjorder (J. Chr. Andersen-Lyngvad, Aalborg; Bent Munch, Haslev), samt efter Grønjord (P. Grøntved, Næstved; O. Ruby, Kolding; Jens P. Christensen, Boslunde), medens Hvede efter Brak har klaret sig godt (J. Gregersen

Dal, Mors). Lignende Forskelle efter Forfrugt er iagttaget ved Tystofte (Jacob Wested), hvor der ses en bedre Overvintring efter Sødulpin til Grønslæt end efter 2. Aars Kløvergræs og bedre efter Lucerne end efter rent Græs, dog tillægges dette ikke afgørende Betydning for Overvintringens Forløb. Samme Sted har man ikke iagttaget Forskel i Overvintring mellem de om Efteraaret kvælstofgødede og ikke kvælstofgødede Afdelinger. Hveden var ofte svag fra Efteraaret trods rettidig Saaning (H. A. B. Vestergaard, Abed), og i saadanne Marker er den blevet svækket yderligere af Vinteren (Sv. R. Jensen, Haslev). Sent saaet Hvede har overvintret daarligt. Hveden synes saaledes med Udgangen af April at være meget svagt udviklet overalt i Landet.

Manganmangel, Lyspletsyge. I de sidste Dage af April saas et Angreb hos Rug paa lav, sort Jord (P. Grøntved, Næstved), og paa samme Tid er Sygdommens Symptomer iagttaget i to Rugmarker i Grindsted-egnen (J. Hansen).

Sneskimmel (*Fusarium minimum*). Der foreligger 28 Beretninger, hvorefter Angrebene synes at være yderst godartede. I 8 af disse omtales stærke Angreb i Vintersæd, der dog hyppigst forekommer i Pletter, og som Regel langs med Hegn og Sneskærme. »Vejvæsenet burde have Pligt til at grave op i Sneen, saa den hurtigt kunde smelte, og derved hindre Ødelæggelse« (P. Ørndrup, Skive). I Kolindeggen er dog en Vintersæds-mark helt ødelagt (E. Staunskjær).

Angrebet synes heller ikke at have været stærkt i Græsmarkerne, og kun i 5 Beretninger skrives om stærke Angreb i Pletter af Marken, hvor der i varige Græsmarker er sket en ret stærk Udtynding (Johs. Nyholm, Ållingaabro).

BÆLGPLANTER.

Kløvergræsmarkernes Overvintring omtales i 41 Beretninger. De gamle Græsmarker synes at have klaret Vinteren godt. Men det er anderledes med 1. Aars Markerne, hvor følgende Karakteristik synes at kunne gælde et meget stort Antal Marker: »Kløveren synes at have overvintret godt, og Kløverbestanden er god, hvor den ikke var ødelagt af Tørken allerede fra sidste Sommer« (Thorvald Jørgensen, Gislev). Forsommerens Tørke i Fjor ødelagde mange Udlægsmarker, hvor næsten hele Kløverbestanden gik til Grunde, hvorfor Saaning af Frø efter Høst var yderst almindelig. Dette Nyudlæg har øjensynligt været for svagt til at kunne taale den strenge Vinter. »De Græsmarker, som blev isaaet Frø i Efteraaret 1940, er gaaet tabt, da det ret spæde Græs og Kløver ikke har kunnet taale den stærke Nattefrost i Foraaret« (N. P. Johansen, Bjerringbro); »De mange efteraarssaaede Kløvergræsarealer har ikke væsentlig større Bælgplantebestand end i Efteraaret, da Vinteren har dræbt de svage Spirer« (P. Ørndrup, Skive); »1. Aars Marken tillader ikke en almindelig Besvarelse af Spørgsmaalet. Udlægget fra sidste Foraar var mislykket, blev omsaaet efter Høst, men stod allerede fra Efteraaret svagt og tyndt og blev ompløjet nu i Foraaret« (Jacob Wested, Tystofte); »Megen Skade paa 1. Aars Græsmarker, af hvilke Kløveren er totalt forsvundet i store Pletter; det eneste, der har overvintret saadanne

Steder, er Timothé« (Edv. Kristensen, Vejle). Lignende Forhold nævnes i 24 af de 41 Beretninger, saaledes at det maa skønnes, at der overalt i Landet findes et ret stort Antal 1. Aars Kløvergræsmarker af ovennævnte Beskrivelse. Hvor saadanne delvis mislykkede Marker bliver liggende, maaske baade i 1 og 2 Aar, tør man regne med, at Hovedaarsagen til den tynde Plantebestand skyldes Forsommerens Tørke i 1940.

I en enkelt Beretning omtales Opfrysning af Kløverplanterne i 2. Aars Mark, hvor Bladrosetter er hævet 2—4 cm over Jordoverfladen, og Rødderne var helt døde (M. R. Kristensen, Odder).

Af Græsserne synes Rajgræsserne undertiden at have taget stærk Skade af Vinteren (A. Pedersen, Varde), og »i et seksaarigt Kaliforsøg synes Rajgræsbestanden at være mest medtaget i de ikke-kaligødede Parceller« (Georg Nissen, Bylderup-Bov).

Om Lucernens Overvintring foreligger 26 Beretninger, hvorefter Overvintring synes at have været god næsten alle Vegne. Sen Afhugning i Oktober af Hensyn til Leverancer til Lucernemelsfabrik har dog medført saa stærk Vinterskade, at mange af Arealerne maa pløjes (Knud Iversen, Klippinge). En Mark udlagt i August 1940 ser ud til at være ødelagt af Vinteren (J. Gregersen Dal, Mors); det samme er iagttaget ved Tystofte, hvor Lucerne saaet forsøgsvis d. 19/8 1940 har maattet pløjes op. Samme Sted blev saaet Humleagtig Sneglebælg d. 6/9 1940, men ingen Planter overlevede Vinteren (Jacob Wested).

Kløverens Bægersvamp (*Sclerotinia trifoliorum*). Der foreligger 30 Beretninger, hvorefter Svampens Angreb synes at have været yderst forskelligt i Styrke fra Egn til Egn. I de 7 Beretninger skrives om enkelte Angreb hist og her uden Betydning. 14 Beretninger omtaler svage men almindelige Angreb; »Bægersvamp synes ikke at have ødelagt saa mange Kløverplanter« (K. Bank, Ulfborg), »Angreb almindelige, men forholdsvis svage« (Kr. Knudsen, Vig), »Angrebet kan ses i alle Kløvergræs- og Kløverfrømarker, men det er ikke ondartet« (P. Grøntved, Næstved). Paa Overgangen til de Beretninger, der omtaler stærke Angreb, staar: »Mere almindelig end i de sidst foregaaende Aar, dog kun faa stærke Angreb, hvilket vel egentlig skyldes, at der kun var faa Kløvere i Udlægget fra 1940« (J. Chr. Andersen-Lyngvad, Aalborg). Stærke Angreb er konstateret paa Stevns, hvor en Del Frømarker har maattet pløjes op (Knud Iversen; Johs. Johansen). Men ogsaa andre Steder i Landet er iagttaget stærke Angreb (Sv. R. Jensen, Haslev; Math. Nissen, Graasten; K. M. Nielsen, Roskilde). Det fremhæves dog, at Angrebet kan være vanskeligt at bestemme: »Da der ikke er fundet Sclerotier ved Kløveren, antages det at være Vinterskade« (Sv. Svendsen, Tylstrup), og »Imidlertid tiilsøres Angrebet en Del af Frostskaide« (O. K. Toudal, Sønderholm).

Et stærkt Angreb er konstateret paa Humleagtig Sneglebælg, hvor en Mark i Stenløse er blevet totalt ødelagt (H. Mose Hansen, Odense).

BEDEROER OG KORSBLOMSTREDE.

Rodfrugter til Frøavl paa Blivestedet har taget meget stor Skade i Vinterens Løb, ja, er i stort Tal totalt ødelagte og pløjet op. Der er ialt indkommet 17 Beretninger, der nogenlunde repræsenterer Lan-

dets vigtigste Frøavlsegne. Turnips synes at være fuldstændigt ødelagt næsten alle Vegne. Kaalroe har holdt bedre: »mange Marker ødelagte, nogle enkelte har klaret sig« (P. Grøntved, Næstved), »det ser ud til, at i hvert Fald noget over Halvdelen af Kaalroefrøet, har klaret sig« (Johs. Johansen, Storeheddinge), »af Kaalroerne har de middelstore Planter klaret sig bedst. En Mark med smaa Planter er pløjet op« (Tage Pedersen, Galten). Fodersukker- og Sukkerroer har lidt stærkere end i Fjor, »hele Marker er totalt ødelagte« (J. Gregersen Dal, Mors), »de fleste er sløje og har store Pletter« (P. Grøntved, Næstved), »der er næppe mere end 10—20 pCt. af Arealerne, der er kommet gennem Vinteren« (Johs. Johansen, Storeheddinge), »vistnok overalt udvintret« (P. Rasmussen, Aabenraa). Gulerod er ligeledes stærkt ødelagt i mange Egne: »ca. 35—40 pCt. itufrosne Gulerødder i en Mark og ca. 90 pCt. i en anden« (O. Ruby, Kolding); i Korsøregnen er Gulerod den af Rodfrugterne, der har klaret sig bedst. Men i samme Egn er saa godt som al Hvidkaal til Frø ødelagt (Jens P. Christensen, Boslunde). I Egnen Vest for København er baade Rosenkaal og Kruspersille helt ødelagte (Alb. Frederiksen, Herlev).

Frostskade og Forraadnelse i Roekuler. Der er modtaget 42 Beretninger, som viser, at Frostskadens Omfang varierer stærkt fra Sted til Sted. Som Helhed har Kaalroerne taget langt mere Skade end de tørstofrige Bederoer, men Kaalroernes Opbevaring ofres heller ikke saa stor Opmærksomhed, som Tilfældet er med Bederoer. I mange Egne har det paa Grund af Mangel paa Halm været vanskeligt at skaffe Dækkemateriale, og der er Ødelæggelserne blevet meget store, saa store, at man ikke har naaet at opfodre de frosne Kaalroer inden Forraadnelse, men har maattet køre dem ud som Gødning (K. Bank, Ulfborg; Jørg. M. Pedersen, Stoholm; O. K. Toudal, Sønderholm). I andre Egne er Ødelæggelserne ogsaa store og anslaaes ofte til at udgøre 10—50 pCt. (Johs. Dons Christensen, Brørup; Sv. Aa. Rasmussen, Mariager; N. P. Johansen, Bjerringbro). Bederoerne synes at have klaret sig langt bedre end Kaalroerne, og som Helhed har de overvintret godt, saaledes at kun det yderste Lag Roer i Kulen var frosset og maatte ensileres eller helt kasseres. Forraadnelse har ikke været almindelig, og de enkelte svage Angreb blev uden stor Betydning. Paa Aarslev Forsøgsstation har man i Opbevaringsforsøg fundet enkelte overfladiske Angreb af Drueskimmel baade hos Kaal- og Bederoer (Asger Larsen).

Bedens Traadkølle (*Typhula betae*). Et stærkt Angreb fandtes i Stiklingroer, der var kulede med Jord imellem Roerne. Næsten alle Roerne var dræbt, maaske kvalt ved for stærk Dækning, og der fandtes en Mængde af Svampens Sclerotier i de døde Blade (J. Kiilerich, Glostrup).

Fra Aarslev Forsøgsstation meddeles, at Raps og Rybs har overvintret tilfredsstillende bortset fra et Par mindre Arealer, hvor der har staaet Vand i Foraaret, og hvor alle Planterne er ødelagte (Asger Larsen).

KARTOFLER.

Frostskade og Forraadnelse i Kartoffelkuler. I 44 Beretninger omtales Skaden som næsten lige saa stærk som efter den strenge Vinter i Fjor. Tabet opgøres hyppigt til 20—30 pCt., men varierer naturligvis meget stærkt. Det var undertiden svært at skaffe Dækmateriale: »Megen Skade, men der er ogsaa navnlig i Aar sparet altfor meget paa Halmen« (Edv. Kristensen, Vejle); men da mange Kuler er frosset fra Bunden, kan selv en stærk Dækning af Kulens Sider ikke hindre Frostskade. En Del af de frasorterede Kartoffler er ensileret, men ofte er meget store Mængder helt kasserede. Derfor er det ofte vanskeligt at skaffe tilstrækkelige Mængder af Læggekartofler: »Gennemsnitlig er ca. 40 pCt. af Kartofflerne saa defekte, at de ikke kan spires eller lægges« (Johs. Dons Christensen, Brørup), »Erfaringerne med frosne Læggekartofler fra i Fjor skulde gerne faa Folk til at være forsigtige med, hvad de benytter til Plantning« (P. Rasmussen, Aabenraa).

Varmeskade (Iltmangel) var mod Sædvane ret almindelig straks ved Vinterens Begyndelse, hvilket kan skyldes, at mange Kartoffler laa længe i Jorden efter Modning, inden Optagning kunde ske paa Grund af det meget regnfulde Efteraar.

Ved Udtagning af Kulerne nu i Foraaret har adskillige Kartoffelpartier vist Symptomer paa Varmeskade, idet saadanne Kuler har været for stærkt og navnlig for tæt tildækket, saa Ventilationen har været for ringe.

Tørforraadnelse (*Phytophthora infestans*) er kun iagttaget i enkelte Tilfælde og fortrinsvis hos Sorten King Edward, men Kartoffelskimmelens Angreb var ogsaa yderst svagt i 1940, naar undtages tidlige Sorter i enkelte Egne af Landet.

HANS R. HANSEN.

SYGDOMME PAA HAVEBRUGSPLANTER.

Frostskade i Frugtplantager og Haver. Endnu er det for tidligt at bedømme Frostskaden. Som det vil erindres fra 1940, viste det sig nemlig, at mange af Formodningerne i Foraarstiden om Frostens Omfang paa Frugttræer var forkerte. I nogle Tilfælde blev Skaden langt værre end antaget, og i andre blev den ikke nær saa slem.

Det skal her blot nævnes, at det som Helhed ikke ser ud til, at Frugttræerne har lidt saa meget i Aar som sidste Aar, men dog er der nok adskillige Træer, der blev stærkt skadet i Fjor og som nu er blevet yderligere svækket saa meget, at de ikke vil kunne leve længere.

Da der i Aar ikke har været saa megen udtørrende Foraarsblæst med meget kolde Nætter og Sol om Dagen som i Fjor, har de stedsegrønne Træer og Buske klaret sig langt bedre i Aar end i Fjor.

Frostskade paa Æbler og Pærer. Paa Cox' Orange og Purpurrd Cousinot blev der sidst paa Aaret set en Skade, som under Opbevaringen

viste sig som Blødhed og Brunfarvning af Æblerne udefra og mere eller mindre indefter i større eller mindre Partier, ofte som brede Bælter. Pærerne blev paa noget lignende Maade sorte udvendig og brune indvendig. Det er oplyst, at Pærerne havde faaet Frost paa Træet, og meget tyder paa, at det er det samme, der var i Vejen med Æblerne. De havde ikke været udsat for særlig lav Temperatur efter Nedplukningen.

Frostskade paa Porrer, Grøn- og Rosenkaal har mange Steder været meget betydelig. I en Have ved Lyngby, hvor alle Rosenkaal, og næsten alle høje Grønkaal blev ødelagt, klarede lav Grønkaal (Lærketunge) sig godt. Ganske vist blev ogsaa her Bladene mere eller mindre svedet, men nu skyder der mange smaa, lækre Blade frem. Hvor den høje Grønkaal har ligget ned og været dækket af Sneen, er den blevet reddet. Fra Svendborg Amt skrives, at Porrerne i mangfoldige Tilfælde er raadnet bort (Hans Larsen).

Æblernes Holdbarhed har været noget forskellig. Fra Skive skrives, at de fleste sildige Sorter har holdt sig godt, men Pederstrup meget daarligt der paa Egnen (J. C. Myrhøj). Ved Hornum har Holdbarheden nærmest været normal for de almindelige Sorters Vedkommende (Hans Christensen), det samme meddeles fra Aarhus (Niels Gram). Fra Fyn er Indberetningerne noget forskellige. R. Hansen skriver saaledes fra Fyns Stift som Helhed, at de egentlige Gemmeæbler, f. Eks. Belle de Boskoop, Boiken, Dumelow, Cox' Orange, Laxton's Superb, Dronning Louise og Pigeon holdt sig godt, hvorimod Pederstrup og Sønderskov flere Steder viste sig mindre holdbare. Fra Sydfyn meddeles, at Belle de Boskoop, Pigeon, Bodil Neergaard m. fl. har skuffet i Aar (Chr. Greve). Fra Svendborg Amt skrives, at Æblernes Holdbarhed nærmest har været under Middel. Priksyge synes ikke at have været slem, men selve Modningsprocessen er skredet hurtigt frem, saa Æblerne er modnet tidligt paa Lageret (Hans Larsen). Paa Slagelse-Skelskøregnen har de fleste sildige Sorter holdt sig godt, hvor Opbevaringsforholdene har været i Orden. Et Parti paa ca. 1½ Tons Høve Reinet og Boiken var frosne i ca. 6 Uger, men kun faa Frugter tog Skade, dog var der enkelte med brune Rande ved Kærnehuset. Ude omkring paa Landet er mange Æbler ødelagt af Frost (A. Sauer).

Paa Næstvedegnen har Vinteræblerne været ret smagløse i Vinter og Foraarsmaanederne, men Holdbarheden har været usædvanlig god. Adskillige Steder findes endnu fejlfri Belle de Boskoop, Cox' Pomona, Laxtons superb m. fl. opbevaret i ikke for tørre Kældre (M. E. Elting).

Paa flere Hold indsendte Æbler er der konstateret *Gloeosporium album*, der giver karakteristiske, runde, brune Raadpletter, hvor der først efterhaanden kommer en hvidlig Svampebelægning frem.

PRYDPLANTER.

Tulipaner, Hyacinter og Narcisser er til Tider helt eller delvis mislykkedes. Dette skyldes sandsynligvis i adskillige Tilfælde, at Løgene er kommet for sent her til Landet, og at Rodudviklingen var begyndt under Opbevaringen eller under Transporten; men Rødderne udtørrede inden Lægningen.

Drueskimmel (*Botrytis galanthi*) er ret almindelig udbredt paa Vintergæk paa Næstvedegnen (M. E. Elting).

ANNA WEBER.

SKADEDYR PAA LAND- OG HAVEBRUGSAFGRØDER.

Bladlus (*Aphididae*). Paa Æble saas de første Bladlus klækket paa Djursland d. 2. Maj (N. Gram).

Blodlus (*Schizoneura lanigera*). Fra Aarhus skrives: »Det ser ud, som om alle Blodlus er døde, ogsaa i Bunden af de dybeste Kratere. Dette gælder ogsaa de Steder, hvor der sidste Høst var stærkt Angreb paa sydvendte Espaliertræer« (N. Gram).

Smælderlarver (*Agriotes spp.*). Fra Herlev skrives: »Smælderlarver fandtes i stor Udstrækning i baade Rug og Hvede i Efteraaret. Enkelte Steder blev Markerne synlig udtyndet. I Foraaret har Angrebene endnu ikke været iøjnefaldende, men de kan findes« (A. Frederiksen).

Rapsjordloppens Larve (*Psylliodes chrysocephalus*). Paa Stevns er fundet enkelte Angreb af dette Skadedyr (K. Iversen).

Guldhalen (*Euproctis chrysorrhoea*). Paa Vestlolland og Sydfalster er iagttaget talrige »Reder« af Guldhalen. De fandtes paa alle fire Frugttræarter. Ogsaa ved Rødby er Skadedyrets Reder set i ret stort Antal (G. Jensen).

Fritfluellarver (*Oscinis frit*). Der foreligger fire Indberetninger om Angreb i Vintersæden. Fra Roskilde skrives: »Dette Skadedyr har optraadt stærkt i Aar. Jeg har haft Lejlighed til at se mindst 6 Tilfælde omfattende ca. 40 Td. Land, hvor Hveden var ødelagt. Naar Angreb er saa almindelige i Aar, skyldes det, at en Del vedvarende Græsmarker var blevet saa vinterskadet, at de blev pløjet i Efteraaret 1940 (for sent) og tilsaaet med Hvede« (M. Greve). Fra Herlev: »En Mark med Rug efter Hundegræsfrø blev stærkt udtyndet i Efteraaret. Stærke Angreb saas pletvis i en anden Rugmark efter Korn, men uren Jord« (A. Frederiksen). Ved Gjørlev var der Angreb i Hvede, hvor Forfrugten var dels Havre, dels Grønjord pløjet i September umiddelbart før Hvedens Saaning. Efter Havren var der en forholdsvis god Bestand, medens der efter Grønjorden havde fundet en stærk Udttynding Sted (H. Christensen). Fra Jylland meldes kun om Angreb ved Bjerringbro, hvor der er anrettet Skade i mange Hvede- og Rugmarker efter Græs (N. P. Johansen).

Harer (*Lepus europæus*). Som almindelig bekendt, har Harerne anrettet store Ødelæggelser i Frugtplantagerne i Aar. Fra Jylland skrives, at en Del Midler, der plejer at hjælpe, har svigtet (N. Gram).

PROSPER BOVIEN.
